

Brandweerkazerne Zuideveldlaan 42 te Dussen

Nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluwen en
huismussen

projectnummer 432146
definitief
21 november 2018

Brandweerkazerne Zuideveldlaan 42 te Dussen

Nader onderzoek vlemuizen, gierzwaluwen en huismussen

projectnummer 432146

definitief
21 november 2018

Auteurs

S.C.H.J. van Eijk

Opdrachtgever

Gemeente Werkendam
Postbus 16
4250 DA Werkendam

datum vrijgave 21/11/18	beschrijving revisie definitief	goedkeuring M.L. Braad	vrijgave W.A. Matla
----------------------------	------------------------------------	---------------------------	------------------------

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.1	Planvoornemen	1
2	Methode	2
2.1	Vleermuizen	2
2.2	Gierzwaluwen	2
2.3	Huismussen	2
3	Resultaten	4
3.1	Waarnemingen tijdens de terreinbezoeken	4
3.1.1	Waarnemingen vleermuizen	4
3.1.2	Waarnemingen gierzwaluwen en huismussen	4
3.2	Synthese resultaten	5
3.2.1	Vleermuizen	5
3.2.2	Gierzwaluwen en huismussen	7
4	Effectbeoordeling	8
5	Samenvatting en conclusie	9
5.1	Vleermuizen	9
5.2	Gierzwaluwen	9
5.3	Huismussen	9
6	Bronnen	10

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Werkendam is voornemens om het terrein aan de Zuideveldlaan 42 te Dussen te herontwikkelen. De aanwezige gebouwen worden gefaseerd gesloopt (zie Figuur 1.1). Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. In ruimtelijke plannen is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten. Met andere woorden, in het ruimtelijke ordeningstraject dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is.

Uit verkennend natuuronderzoek (Antea Group, 2018) is gebleken dat het plangebied mogelijk functies herbergt voor vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Daarom is een nader onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het plangebied door deze soorten. Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omrand). Bron ondergrond: Globespotter.

1.1 Planvoornemen

De gemeente Werkendam is voornemens om het terrein aan de Zuideveldlaan 42 te Dussen te herontwikkelen. Aan de Zuideveldlaan 42 staat nu een brandweerkazerne en een wooninfocentrum. De herontwikkeling betreft het (gefaseerd) slopen van de huidige opstallen en het realiseren van een nieuwe brandweerkazerne.

2 Methode

2.1 Vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd door te zoeken naar: jagende; trekkende; en zwermende vleermuizen. En door te zoeken naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Daarbij zijn de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen gevolgd die opgesteld zijn door het Netwerk Groene Bureaus in 2017.

De vleermuisdetector is bij vleermuisonderzoek een onmisbaar apparaat. Met dit apparaat worden de ultrasonische geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen. Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Op die manier moeten alle vleermuissoorten waarvan het voorkomen in Nederland bekend is te ontvangen zijn. Met de Petterson D240x detector kunnen tijdens het veldwerk opname worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound en Bat Explorer.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor ook op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 12 graden zijn belemmerende factoren. Tijdens dergelijke weersomstandigheden is niet gewerkt.

In totaal zijn vijf veldbezoeken gericht op vleermuizen uitgevoerd in de periode mei 2018 tot en met augustus 2018. In de periode mei/juli zijn twee avondbezoeken en één ochtendbezoek uitgevoerd. In augustus zijn twee avond/nachtbezoeken uitgevoerd. Bij daglicht is gezocht naar sporen die op de duiden aanwezigheid van vleermuizen. De omstandigheden waaronder de bezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

2.2 Gierzwaluwen

Voor wat betreft de gierzwaluwen is gewerkt volgens de methode zoals die is omschreven in de, "Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON" en volgens het, "Kennisdokument Gierzwaluw", Versie 1.0. juli 2017. In periode juni/juli zijn drie veldbezoeken gericht op het voorkomen van de gierzwaluw in het plangebied uitgevoerd. De omstandigheden waaronder deze veldbezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

2.3 Huismussen

Voor wat betreft de huismus is gewerkt volgens de methode zoals die zijn omschreven in de, "Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON" en volgens het, "Kennisdokument Huismus", Versie 1.0. juli 2017. In mei zijn twee veldbezoeken gericht op het voorkomen van de huismus uitgevoerd. De omstandigheden waaronder deze veldbezoeken zijn uitgevoerd zijn aangegeven in Tabel 2.1.

Tabel 2.1. Data terreinbezoeken en de omstandigheden.

Datum	Tijd	Gemiddelde temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking	Ronde
03-5-2018	07.30-08.30	11°C	stil	droog	onbewolkt	Huismus
15-5-2018	06.00-07.00	16°C	NO-1	droog	onbewolkt	Huismus
09-6-2018	20.00-24.00	21°C	N-2	droog	90%	Gierzwaluw/vleermuis
22-6-2018	20.00-22.15	15°C	NW-2	droog	100%	Gierzwaluw
28-6-2018	03.20-05.30	16°C	stil	droog	onbewolkt	Vleermuizen
09-7-2018	20.00-24.00	19°C	N-2	droog	80%	Gierzwaluw/vleermuis
10-8-2018	00.00-02.00	16°C	WZW-2	droog	70%	Vleermuizen
20-8-2018	00.00-02.00	18°C	W-2	droog	100%	Vleermuizen

3 Resultaten

3.1 Waarnemingen tijdens de terreinbezoeken

3.1.1 Waarnemingen vleermuizen

Avondbezoek juni.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied.

Tijdens het avondbezoek op 9 juni zijn zes foeragerende gewone dwergvleermuizen en een foeragerende laatvlieger waargenomen.

Ochtendbezoek juni.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Tijdens het ochtend bezoek op 28 juni zijn vijf foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Zwermgedrag dat duidt op verblijfplaatsen is niet waargenomen.

Avondbezoek juli.

Dit bezoek was gericht op het vaststellen van foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen in en nabij het plangebied.

Tijdens het avondbezoek op 9 juli zijn acht foeragerende gewone dwergvleermuizen en drie foeragerende laatvliegers waargenomen.

Eerste avond/nachtbezoek in augustus.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Dit avond/nachtbezoek op 10 augustus zijn twee foeragerende gewone dwergvleermuizen, drie foeragerende ruige dwergvleermuizen en één foeragerende rosse vleermuis waargenomen. Tevens zijn tijdens dit veldbezoek twee baltsende gewone dwergvleermuizen buiten het plangebied en één baltsende ruige dwergvleermuis in het plangebied waargenomen. Zwermgedrag is niet waargenomen.

Tweede avond/nachtbezoek in augustus.

Dit bezoek was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en het vaststellen van vliegroutes.

Dit avond/nachtbezoek op 20 augustus zijn vier foeragerende gewone dwergvleermuizen en twee foeragerende ruige dwergvleermuizen waargenomen. Tevens is tijdens dit veldbezoek één baltsende gewone dwergvleermuis buiten het plangebied waargenomen. Zwermgedrag is er niet waargenomen.

3.1.2 Waarnemingen gierzwaluwen en huismussen

Groepjes gierzwaluwen zijn regelmatig laagvliegend gezien in het gebied en directe omgeving. De exacte broedlocatie is niet vastgesteld. Er is wel vastgesteld dat ze zeker niet broeden in de gebouwen in het plangebied.

In het plangebied zijn geen huismussen waargenomen.

3.2 Synthese resultaten

3.2.1 Vleermuizen

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied vier vleermuissoorten waargenomen:

Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis
Rosse vleermuis
Laatvlieger

Pipistrellus pipistrellus;
Pipistrellus nathusii;
Nyctalus noctula;
Eptesicus serotinus.

De waarnemingen van foeragerende vleermuizen in en nabij het plangebied is met gele stippen in Figuur 3.1 aangegeven.

Figuur 3.1. Foeragerende vleermuizen in het plangebied en omgeving.

Verblijfplaatsen

Zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en winterverblijven zijn niet in het plangebied gevonden. Ook het daar veelal bijbehorende zwermgedrag is niet waargenomen.

Tijdens het eerste veldbezoek in augustus zijn twee baltsende gewone dwergvleermuizen nabij het plangebied waargenomen, dit is aangegeven met gele stippen in Figuur 3.2. Deze gewone dwergvleermuizen hebben buiten het plangebied een verblijfplaats. Tevens is tijdens dit veldbezoek één baltsende ruige dwergvleermuis waargenomen vanuit een gebouw in het plangebied. De locatie is aangegeven met een paarse stip in Figuur 3.2. Een foto van de locatie is opgenomen in Figuur 3.3. Op deze locatie is een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Tijdens het tweede veldbezoek in augustus is één baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen buiten het plangebied dit is aangegeven met een rode stip in Figuur 3.2. Ook deze vleermuis heeft buiten het plangebied een verblijfplaats.

Gewone dwergvleermuis (10 augustus 2018)
Gewone dwergvleermuis (20 augustus 2018)
Ruige dwergvleermuis (10 augustus 2018)

gele stip;
rode stip;
paarse stip.

Figuur 3.2. Baltsende gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuis.

Figuur 3.3. Foto paarverblijf van een ruige dwergvleermuis.

Foeragegebied

In het plangebied foerageerde tijdens de veldwerkperiode verschillende vlemuizen. In de omgeving is na het uitvoeren van het voornemen voldoende alternatief foeragegebied aanwezig. Van essentieel¹ foeragegebied in en nabij het plangebied is geen sprake.

Vliegroutes

Een vliegroute is in en nabij het plangebied niet aangetroffen. Daarbij is het voor komen van essentiële vliegroutes dus uit te sluiten.

3.2.2 Gierzwaluwen en huismussen

Er zijn geen gierzwaluwen of huismussen in het plangebied waargenomen. Het is daarmee uit te sluiten dat jaarrond beschermde nesten van deze soorten in het plangebied voor komen.

¹ "Essentieel" moet vanuit de Wet natuurbescherming worden gelezen als "essentieel voor het functioneren van een verblijfplaats".

4 Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de in hoofdstuk 3 uiteengezette bevindingen getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb) en wordt aangegeven of er een noodzaak is om een ontheffing in het kader van de Wnb aan te vragen.

4.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Indien vleermuizen worden verstoord of voortplantings- en rustplaatsen worden vernield of beschadigd, is sprake van overtreding van de gestelde verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Foerageergebied is beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied ook de verblijfplaats zou verdwijnen.

Verblijfplaatsen

In het plangebied is een baltsende ruige dwergvleermuis aangetroffen (zie Figuur 3.2 en 3.3). Binnen het plangebied is één in het kader van de Wnb beschermde paarverblijfplaats vastgesteld. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling gaat deze verblijfplaats verloren. Het voornemen is hiermee in strijd met artikel 3.5 Wnb. Om de ontwikkeling mogelijk te maken dient een Wnb ontheffing – soortbescherming aangevraagd te worden bij het bevoegd gezag (Provincie Noord-Brabant).

In het kader van de ontheffingsaanvraag dienen onder meer maatregelen genomen te worden om de gunstige staat van instandhouding van de soort te garanderen. Deze bestaan uit tijdelijke en permanente maatregelen (BIJ12, 2017).

Voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen, dienen meerdere nieuwe, tijdelijke verblijfplaatsen gecreëerd. Ruige dwergvleermuizen hebben de tijd nodig om aan nieuwe verblijfplaatsen te wennen. De tijdelijke verblijfplaatsen moeten minimaal één maand voor de start van de activiteiten aanwezig zijn om de dieren te laten wennen aan deze voorzieningen. Deze maand maakt onderdeel uit van de actieve periode van de ruige dwergvleermuis (april tot en met oktober)

Permanente voorzieningen moeten in de nieuw te realiseren gebouwen worden geïntegreerd. De precieze uitwerking hiervan (wat betreft locaties, aantallen en inrichting) dient in de ontheffingsaanvraag beschreven te worden.

Vliegroutes

In het plangebied en de directe omgeving zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. Een effect op essentiële vliegroutes is daarmee uit te sluiten.

Foerageergebied

De waargenomen vleermuizen in en nabij het plangebied betreffen steeds foeragerende dieren. Het plangebied is echter niet beoordeeld als essentieel foerageergebied, gezien de intensiteit van het gebruik en de aanwezigheid van vergelijkbaar foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied. Een effect op essentieel foerageergebied is daarmee uit te sluiten.

4.2 Gierzwaluwen en huismussen

In het plangebied zijn tijdens het nader onderzoek geen verblijfplaatsen van de gierzwaluw en huismus aangetroffen. Een effect van het voornemen op jaarrond beschermde nesten is dan ook uitgesloten.

5 Samenvatting en conclusie

5.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes van vleermuizen zijn middels de Wet natuurbescherming beschermd. In en nabij het plangebied is de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en de laatvlieger waargenomen.

In het plangebied is één paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig. Dit verblijf is beschermd middels de Wet natuurbescherming. De ruige dwergvleermuis is beschermd conform de bepalingen uit Artikel 3.5. Een verblijfplaats mag niet verwijderd worden zonder ontheffing. Om deze ontheffing te kunnen krijgen zijn maatregelen nodig die het verwijderen van de verblijfplaats vooraf mitigeren. De verwachting is dat door deze mitigatie de ontheffing verleend gaat worden en dat het plan daarmee uitvoerbaar is.

Naast het paarverblijf van de ruige dwergvleermuis in het plangebied zijn minimaal twee paarverblijven van de gewone dwergvleermuis buiten het plangebied aanwezig. Het voornemen heeft geen effect op deze plekken. De verblijfplaatsen blijven fysiek behouden. Er bestaat voldoende afstand tussen het plangebied en de paarverblijven om een effect tijdens de uitvoering uit te sluiten. Een effect van het voornemen op verblijfplaatsen is daarmee uit te sluiten.

Een groot deel van de waargenomen vleermuizen in en nabij het plangebied betreffen foeragerende dieren. Het plangebied is niet beoordeeld als essentieel foerageergebied, gezien de intensiteit van het gebruik en de aanwezigheid van vergelijkbaar foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied. Een effect op essentieel foerageergebied is daarmee uit te sluiten.

In het plangebied en de directe omgeving zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. Een effect op essentiële vliegroutes is daarmee uit te sluiten.

Samenvattend kan gesteld worden dat een ontheffing nodig is voor het mogen verwijderen van het paarverblijf van de ruige dwergvleermuis. De inschatting is dat deze ontheffing na het nemen van maatregelen verleend wordt waardoor het plan zoals dat voorligt vanuit de soortbescherming uit de natuurwetgeving uitvoerbaar is.

5.2 Gierzwaluwen

Er zijn geen nesten van gierzwaluwen in het plangebied aanwezig. Daarmee is er vanuit de beschermde status van nesten van gierzwaluwen geen belemmering voor het uitvoeren van het voornemen.

5.3 Huismussen

Er zijn geen nesten van huismussen in het plangebied aanwezig. Daarmee is er vanuit de beschermde status van nesten van huismussen geen belemmering voor het uitvoeren van het voornemen.

6 Bronnen

Antea Group, 2018. Natuurtoets Zuideveldlaan 42 te Dussen. Toetsing Wet natuurbescherming en NNN.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwerg vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwerg vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw versie 1.0. juli 2017.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus versie 1.0. juli 2017.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. michel.braad@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2018

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.